

การเพาะเลี้ยงปลานิล

โดย

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสุรินทร์
สำนักงานประมงจังหวัดสุรินทร์

ปลานิล

เป็นปลาที่มีถิ่นกำเนิดอยู่แถบแอฟริกา และเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2508 โดยพระจักรพรรดิอากิฮิโตะ พระอิสริยยศกุมารแห่งประเทศญี่ปุ่นทรงจัดส่งปลานิลมาทูลเกล้าฯ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร.9 และต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ มอบหมายให้กรมประมงศึกษาวิธีเลี้ยงปลานิล จนเพาะเลี้ยงจนขยายพันธุ์ได้มากเพียงพอ จึงได้แจกจ่ายให้แก่ราษฎรนำไปเลี้ยงมาจนถึงทุกวันนี้

การเตรียมบ่อและวิธีเลี้ยง

ถึงแม้ว่าปลานิลจะเป็นปลาที่เลี้ยงง่ายแต่ในการเพาะเลี้ยงเพื่อให้ได้รับผลดีเป็นที่น่าพอใจจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักวิธีการเพาะเลี้ยงเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. บ่อ

บ่อที่จะใช้เลี้ยงลูกปลานิล ควรเป็นบ่อดินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าระดับของน้ำในบ่อควรลึกประมาณ 1 เมตร

2. การเตรียมบ่อ

2.1 บ่อใหม่ หากเป็นบ่อที่ขุดใหม่ ดินมักมีคุณภาพเป็นกรด ควรใช้ปูนขาวโรยให้ทั่วบ่อ ในอัตรา 1 กิโลกรัม ต่อเนื้อที่ 10 ตารางเมตร

2.2 บ่อเก่าจำเป็นต้องปรับปรุงบ่อ โดยกำจัดวัชพืชออกให้หมด เช่น ผักตบชวา จอก บัว และหญ้าต่างๆ วัชพืชเหล่านี้จะปกคลุมผิวน้ำเป็นอุปสรรคต่อการหมุนเวียนของอากาศ ซ้ำยังเป็นแหล่งซ่อนอยู่อาศัยของศัตรูที่เป็นอันตรายต่อปลา พวกปลากินเนื้อ เช่น ปลาช่อน ปลาชะโด ปลานุ้ และปลาดุก ถ้ามีสัตว์จำพวกเต่า พบบ เขียด งู ก็ควรกำจัดให้พ้นบริเวณบ่อนั้นด้วย และเป็นการจำกัดเนื้อที่ซึ่งปลาต้องใช้อาศัยอีกด้วย

อัตราการผลิตปลา

อัตราการผลิตปลาเลี้ยงในบ่อดิน ขึ้นอยู่กับคุณภาพน้ำ อาหาร และการจัดการเป็นสำคัญ โดยทั่วไป จะปล่อยลูกปลาขนาด 3-5 ซม. ลงเลี้ยงในอัตรา 1-3 ตัว/ตารางเมตร หรือ 2,000 - 5,000 ตัว/ไร่

การให้อาหาร

ปลาชนิดเป็นปลาที่กินอาหารได้ทุกชนิด ดังนั้นปลาชนิดนี้จึงเป็นปลาที่ให้ผลผลิตสูง โดยเฉพาะพวกอาหารธรรมชาติที่มีอยู่ในบ่อ เช่น ไรน้ำ ตะไคร่น้ำ ตัวอ่อนของแมลงและสัตว์เล็กๆ ที่อยู่ในบ่อ ตลอดจนสาหร่ายและแพลงก์ตอน ถ้าต้องการให้ปลาโตเร็วควรให้อาหารสมทบ เช่น รำ ปลายข้าว กากถั่วเหลือง กากถั่วลิสง กากมะพร้าว แหนเป็ด ปลาป่น หรืออาหารเม็ดสำเร็จรูป เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นกับความสะอาดและต้นทุนของผู้เลี้ยง การให้อาหารแต่ละครั้งไม่ควรให้ปริมาณมากเกินไปควรกะให้มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของปลาเท่านั้น ส่วนมากควรเป็นน้ำหนักราว 5% ของน้ำหนักปลาที่เลี้ยง หรือสังเกตจากการพฤติกรรมปลาที่มาว่ายขออาหาร อาจค่อยๆเติมอาหารลงไปตามความเหมาะสมเพียงพอที่ปลาสจะกินอาหารหมด ถ้าให้อาหารมากเกินไป ปลาจะกินไม่หมด เสียค่าอาหารไปโดยเปล่าประโยชน์ และยังทำให้น้ำเน่าเสีย เป็นอันตรายแก่ปลา และ/หรือต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำ เปลี่ยนน้ำบ่อย ๆ

การเจริญเติบโต

ปลานิลเป็นปลาที่มีการเจริญเติบโตเร็ว เลี้ยงในเวลา 1 ปี จะมีน้ำหนักถึง 500 กรัม และเป็นปลาที่แพร่ขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว พ่อแม่ปลาซึ่งมีขนาดโตเต็มที่ เมื่อปล่อยลงเลี้ยงในบ่อ จะเริ่มวางไข่ภายใน 2-3 สัปดาห์ ลูกปลาที่เกิดจากพ่อแม่ชุดนี้จะเริ่มวางไข่ได้ต่อไปอีกเมื่อมีอายุประมาณ 3-4 เดือน

ด้วยเหตุที่ปลานิลแพร่ขยายพันธุ์อย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงไม่ควรที่จะปล่อยให้จำนวนของปลาในบ่อมีปริมาณมากจนเกินไป หากพบว่ามียอดปลาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ควรจะจับลูกปลาแบ่งออกไปเลี้ยงยังบ่ออื่นบ้างเพราะถ้าปล่อยให้ยู่กันอยู่กันอย่างหนาแน่น ปลาจะไม่เจริญเติบโตและจะทำให้อัตราการแพร่พันธุ์ลดน้อยลง

นอกจากนี้ปลานิลเป็นปลาต่างถิ่นของไทยจึงไม่ควรปล่อยให้มีการหลุดสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ

ประโยชน์

ปลานิลเป็นปลาซึ่งมีเนื้อมากและมีรสดี สามารถที่จะนำมาปรุงเป็นอาหารได้หลายอย่าง เช่น ทอด ต้ม แกง ตลอดจนทำนํ้ายาได้ดีเท่ากับปลาช่อน นอกจากนี้ยังสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำชนิดต่างๆโดยทำเป็นปลาเค็มตากแห้งแบบปลาสด ปลากรอบ ปลาร้า ปลาแจ่ว ปลาจ่อม หรือปลาต้ม และยังนำมาประกอบเป็นอาหารแบบอื่นได้อีกหลายชนิด ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวแล้วนั้นสามารถเก็บไว้ได้นาน ทั้งสามารถนำไปจำหน่าย นับเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง

ติดต่อสอบถามเพิ่มเติม โทรศัพท์ 044 -558 -369